

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
І.М. Савицька
« 4 » _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
протокол № 9 від 3 травня 2022 р.
в.о. завідувача кафедри
Стрілець В.В.

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Макаренко Л.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПОЛІТОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: Любовець О.М., доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин і суспільних наук

Київ – 2022 р.

Опис навчальної дисципліни

Політологія міжнародних відносин

Спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Освітній ступінь	<u>Магістр</u>	
Спеціальність	<u>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</u>	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2022/23	2022/23
Семестр	3	3
Лекційні заняття	4 год.	6
Практичні, семінарські заняття	20 год.	6
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	96 год.	108
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	
самостійної роботи студента	6 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Політологія міжнародних відносин» є розгляд міжнародних відносин як особливого виду політичного процесу і дослідження інституціональних, функціональних, організаційних характеристик світової політики та глобального суспільства.

Завдання:

- ознайомлення студентів із основними етапами становлення політології міжнародних відносин як складової політичної науки;
- засвоєння та розуміння студентами основних понять та категорій дисципліни;
- формування вмій та навичок застосування методів політичного аналізу та моделювання світового політичного процесу, світової політики та світового порядку;
- розвиток здатностей аналізувати, описувати й оцінювати міжнародні політичні відносини у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- розуміння студентами місця та ролі України в сучасних геополітичних і глобальних трансформаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми усіх тем програми;
- загальні закономірності та тенденції розвитку міжнародного політичного процесу та світової політики;
- структуру, динаміку, історичні форми світового порядку;
- основні характеристики геополітичних моделей сучасної світової системи;
- актуальні проблеми глобалізації та її вплив на міжнародні відносини;
- критерії визначення та складові системи міжнародної безпеки;
- геополітичний статус України;

вміти:

застосовувати набуті знання для аналізу міжнародних відносин, оцінювання подій світової політики, орієнтації у поточному міжнародному політичному процесі;

формувати власну наукову позицію щодо актуальних проблем сучасної міжнародної та світової політики;

виявляти потенційні безпекові ризики міжнародних політичних відносинах, пропонувати можливі шляхи розв'язання нагальних проблем;

використовувати набуті теоретичні та практичні навички для подальшої роботи за обраною спеціальністю.

Набуття компетентностей:

– *загальні компетентності (ЗК):*

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

- *спеціальні (фахові) компетентності (СК):*

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

Результати навчання:

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН3. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предметний зміст і категоріально-понятійний апарат політології міжнародних відносин.

Тема 1. Вступ до курсу «Політологія міжнародних відносин».

Становлення політології міжнародних відносин як окремої галузі наукових знань: характеристика основних етапів розвитку. Зміст і предметне поле політології міжнародних відносин. Об'єкт і предмет наукового аналізу. Категоріально-понятійний апарат, методологічні основи і методи дослідження. Мета і завдання навчальної дисципліни «Політологія міжнародних відносин».

Тема 2. Держава як головний суб'єкт міжнародних відносин.

Держава в системі міжнародних відносин: функції та повноваження. Зовнішньополітична складова діяльності держави. Національний інтерес.

Національна могутність. Типи держав: наддержави, великі держави, середні держави, малі держави, мікродержави. Міждержавна взаємодія: відносини панування і підкорення, співробітництва й взаємодії. Міждержавні об'єднання.

Тема 3. Влада в системі міжнародних відносин.

Міжнародна політика як різновид суспільних відносин з приводу влади і навколо влади. Вироблення, розподіл і докладання влади в царині міжнародних відносин. Форми влади. Владно-ресурсний потенціал суб'єктів міжнародних відносин. Концепт сили як інструмент міжнародних відносин.

Тема 4. Політичний простір міжнародних відносин

Сутність і структура політичного простору. Територіальний і функціональний виміри. Локальний, регіональний і глобальний рівні політичного простору. Різновиди кордону за К. Хаусхофером: наступальний, високоорганізований, укріплений, напередодні розпаду та ін. Система політичних полів (ендемічне, прикордонне, перехресне, тотальне). Геополітична опорна точка. Метаполе. Геостратегічні лінії. Функції політичного простору: фронтальна, лінійна, осередкова.

Тема 5. Світова політика і світовий політичний процес

Поняття «світова політика»: підходи до інтерпретації. Співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика». Основні школи в теорії світової політики. Світовий політичний процес: визначення та сутність. Структура та основні елементи. Суб'єкти світового політичного процесу. Сучасні тенденції розвитку.

Змістовий модуль 2. Міжнародні політичні відносини і світовий порядок.

Тема 6. Міжнародний і світовий порядок.

Поняття «міжнародний порядок» і «світовий порядок», «глобальний порядок». Світовий порядок як система глобального управління. Цінності, структура, динаміка, історичні форми світового порядку. Моделі та типології міжнародного порядку. Моделі світового порядку за С. Хоффманом та С. Гантінгтоном. Механізми забезпечення світового порядку. Конфігурація сучасного світового порядку. Основні риси нового світового порядку (А. Слотер, Г. Кіссінджер).

Тема 7. Геополітичні процеси сучасності

Геополітичні моделі сучасної світової системи: уніполярна, біполярна, мультиполярна. Регіональні та субрегіональні системи міжнародних відносин. Геополітичні та геостратегічні інтереси країн світу: механізми реалізації. Нерівномірність соціально-економічного розвитку та маргіналізація країн і регіонів. Загострення геополітичного суперництва та боротьба за ресурси.

Тема 8. Глобалізація як чинник міжнародних відносин

Глобалізація та її вплив на міжнародні відносини. Глобальний та регіональний рівень світового інтеграційного процесу. Глобальне суспільство. Сучасні концепції глобалізації (за В. Іноземцевим, М. Кастельє, Д. Пізано, П. Хірстом, Г. Томпсоном). Виміри глобалізації та її тенденції у світовій політиці. Глобальне управління як феномен процесу глобалізації. Глобальне політичне прогнозування і світова політика. Класифікація глобальних проблем. Антиглобалістський рух.

Тема 9. Політологічний концепт національної і міжнародної безпеки

Поняття національної безпеки у міжнародних відносинах. Світова і національна безпека: взаємотяжіння і взаємопротистояння. Система міжнародної безпеки: критерії визначення та складові. Об'єкти і суб'єкти системи міжнародної безпеки. Принципи та чинники дієвості системи міжнародної безпеки. Концепції міжнародної безпеки у глобальному світі. Основні загрози безпеці: реальні, потенційні, глобальні, регіональні та локальні. «Жорсткі» та «м'які» загрози безпеці. Безпека держави в добу глобалізації та національні засоби реагування на зовнішні виклики та загрози. Європейська система безпеки: оптимальна модель та реальний стан.

Тема 10. Україна в сучасних геополітичних і глобальних трансформаціях

Україна як об'єкт-суб'єкт міжнародного права. Місце і роль України у світових геополітичних процесах. Україна в геополітичних концепціях європейських держав і Росії. Вплив політики «великих держав» на геополітичний статус України. Європейський вибір України: бажане і реальне.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	ти ж ні	ус ь го	у тому числі					ус ь го	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Предметний зміст і категоріально-понятійний апарат політології міжнародних відносин.														
Тема 1. Вступ до курсу «Політологія міжнародних відносин».		12	1	2		9	15	12	1					11
Тема 2. Держава як головний суб'єкт		12		2		10	15	12		1				11

міжнародних відносин.													
Тема 3. Влада в системі міжнародних відносин.		12		2		10	15	12		1			11
Тема 4. Політичний простір міжнародних відносин.		12		2		10	15	12	1	1			10
Тема 5. Світова політика і світовий політичний процес.		12	1	2		9	15	12	1				11
Всього за 1 модуль		60	2	10		48	45	60	3	3			54
Змістовий модуль 2. Міжнародні політичні відносини і світовий порядок.													
Тема 6. Міжнародний і світовий порядок.		12	1	2		9	15	12	1				11
Тема 7. Геополітичні процеси сучасності.		12		2		10	15	12		1			11
Тема 8. Глобалізація як чинник міжнародних відносин.		12		2		10	15	12	1				11
Тема 9. Політологічний концепт національної і міжнародної безпеки.		12		2		10	15	12		1			11
Тема 10. Україна в сучасних геополітичних і глобальних трансформаціях.		12	1	2		9	15	12	1	1			10
Всього за 2 модуль		60	2	10		48	45	60	3	3			54
Усього годин		120	4	20		96	90	120	6	6			108

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, мета та завдання курсу «Політологія міжнародних відносин»	2
2	Держава як головний суб'єкт міжнародних відносин.	2
3	Влада в системі міжнародних відносин.	2
4	Політичний простір міжнародних відносин: сутність та структура.	2
5	Світова політика і світовий політичний процес: сучасні тенденції розвитку.	2
6.	Міжнародний і світовий порядок: моделі та типології.	2
7.	Геополітичні процеси сучасності.	2
8	Глобалізація як чинник міжнародних відносин.	2

9	Політологічний концепт національної і міжнародної безпеки.	2
10	Місце і роль України у світових геополітичних процесах.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, мета та завдання курсу «Політологія міжнародних відносин»	8
2	Держава як головний суб'єкт міжнародних відносин.	10
3	Влада в системі міжнародних відносин.	10
4	Політичний простір міжнародних відносин: сутність та структура.	10
5	Світова політика і світовий політичний процес: сучасні тенденції розвитку.	10
6	Міжнародний і світовий порядок: моделі та типології.	10
7	Геополітичні процеси сучасності.	10
8	Глобалізація як чинник міжнародних відносин.	8
9	Політологічний концепт національної і міжнародної безпеки.	10
10	Місце і роль України у світових геополітичних процесах.	10
	Всього	96

7. Методи навчання

При вивченні курсу «Політологія міжнародних відносин» застосовуються 3 групи методів навчання:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Перша група охоплює вербальні методи передачі і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція); наочні (ілюстрація, презентація, відео); практичні (вправи, групові та індивідуальні завдання). В межах самостійної роботи студентів передбачається самостійне опрацювання методичних матеріалів, документів, монографій, збірників статей, періодичних видань, інтернет-ресурсів, виконання творчих завдань. При вивченні курсу активно використовуються інтерактивні методи та проблемно-пошукові методи навчання (як при веденні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи студентів). Продуктивними методами навчального процесу є організація дискусії (як спонтанної, викликанної суспільними подіями, повідомленнями засобів масової інформації, так і спеціально організованої), проведення «Круглих столів».

8. Форми контролю

Контроль знань здійснюється з метою встановлення рівня засвоєння студентами теоретичного матеріалу та практичних навичок, що передбачені навчальною програмою дисципліни і включає такі форми:

Поточний контроль передбачає перевірку знань на семінарах (обговорення, повідомлення, реферати, тести тощо).

Модульний контроль передбачає проведення контрольних робіт за наслідками вивченого матеріалу навчальних тем двох змістовних модулів.

Підсумковий контроль – іспит. Проводиться в письмовій формі з наступною співбесідою.

9. Контрольні питання

1. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни «Політологія міжнародних відносин».
2. Основні етапи становлення політології міжнародних відносин як окремої галузі наукових знань.
3. Основні категорії політології міжнародних відносин.
4. Методологічні основи і методи дослідження політології міжнародних.
5. Основні рушійні сили та чинники міжнародно-політичних закономірностей.
6. Держава в системі міжнародних відносин: функції та повноваження.
7. Національний інтерес і національна могутність держав.
8. Зовнішньополітична складова діяльності держави.
9. Основні характеристики типів держав у міжнародних відносинах.
10. Міждержавна взаємодія: типи та форми.
11. Влада в системі міжнародних відносин.
12. Владно-ресурсний потенціал суб'єктів міжнародних відносин.
13. Концепт сили як інструмент міжнародних відносин.
14. Політичний простір міжнародних відносин: сутність і структура.
15. Функції політичного простору: фронтальна, лінійна, осередкова.
16. Поняття «світова політика» і «міжнародна політика»: підходи до інтерпретації.
17. Концептуальні підходи розвитку теорій світової політики.
18. Світовий політичний процес: визначення та сутність.
19. Структура, основні елементи та суб'єкти світового політичного процесу.
20. Винайшливі тенденції розвитку сучасного світового політичного процесу.
21. Світовий політичний процес у постбіполярний період.
22. Сутність поліполярного світу та його стабільності.
23. Міжнародний і світовий порядок: підходи щодо визначення змісту понять.
24. Соціальна та історична обумовленість міжнародного порядку. Концепції міжнародного порядку в сучасній політології.
25. Цінності, структура, динаміка, історичні форми світового порядку.

26. Міжнародний порядок в історичному, соціальному, економічному і глобальному вимірі.
27. Моделі та типології міжнародного порядку.
28. Конфігурація та основні риси сучасного світового порядку.
29. Особливості та тенденції розвитку сучасних геополітичних процесів.
30. Геополітичні моделі сучасної світової системи: уніполярна, біполярна, мультиполярна.
31. Регіональні та субрегіональні системи міжнародних відносин.
32. Геополітичні та геоекономічні інтереси країн світу: механізми реалізації.
33. Глобалізація як чинник міжнародних відносин.
34. Глобальний та регіональний рівень світового інтеграційного процесу.
35. Сучасні концепції глобалізації.
36. Глобальне управління як феномен процесу глобалізації.
37. Глобальне політичне прогнозування і світова політика.
38. Класифікація глобальних проблем. Антиглобалістський рух.
39. Поняття національної безпеки у міжнародних відносинах.
40. Система міжнародної безпеки: критерії визначення та складові.
41. Об'єкти і суб'єкти системи міжнародної безпеки.
42. Принципи та чинники дієвості системи міжнародної безпеки.
43. Концепції міжнародної безпеки у глобальному світі.
44. Основні загрози безпеці: реальні, потенційні, глобальні, регіональні та локальні.
45. Європейська система безпеки: оптимальна модель та реальний стан.
46. Місце України в євроатлантичних і євразійських процесах: концепція і політика.
47. Стан і перспективи реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті глобалізаційних процесів.
48. Україна в сучасних геополітичних і глобальних трансформаціях.
49. Україна в геополітичних концепціях США, європейських держав і Росії.
50. Вплив військової агресії РФ проти України на геополітичні процеси в регіоні та світі.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи РНР (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{А}$

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма.
2. Конспект лекцій.
3. Матеріали до практичних занять та самостійної роботи студентів.
4. Критерії оцінки успішності студентів.
5. Перелік контрольних питань, які виносяться на підсумкову форму контролю.
6. Нормативні джерела, підручники, навчальні посібники, наукова література, визначені у списку рекомендованої літератури.
7. Інформаційні ресурси.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин: навч. посіб. К.: Знання, 2018. 246 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник [Електронний ресурс] / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін.; за ред. Г. П. Ситник. Київ: НАДУ, 2016. 784 с.
3. Гуменюк Б.І. Політологія міжнародних відносин: стан і тенденції розвитку в Україні. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2020. №27. С. 12–19.
4. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика: навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 428 с.

5. Ігнат'єв П.М. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці: підручник. Чернівці, 2014. 364 с.
6. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш формат, 2017. 320 с.
7. Кононенко С. Форми політологічного розуміння міжнародних відносин. – К.: Нац. акад. наук України, Держ. установа «Ін-т всесвіт. історії Нац. акад. наук України», 2012. 900 с.
8. Мадіссон В. В., Шахов В.Л. Політологія міжнародних відносин: Навч. посіб. – К.: Либідь, 1997. – 176 с.
9. Мальська М. П., Антонюк М.П. Основи європейської інтеграції: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
10. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О.М. Кузь, Д.С. Коротков, Д.Ю. Михайличенко, О.В. Бровко; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О.М. Кузя. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
11. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України : монографія / за заг. ред. професорів С. Шергіна і В. Космини. К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017. 412 с.
12. Недбай В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. Миколаїв: Швець В. Д., 2017. 237 с.
13. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Потрібна та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
14. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 204 с.
15. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин. 2-ге видання, виправ. і доповн. / За наук. ред. В.А. Гошовської. Київ, 2019. 256 с.
16. Baylis J. The Globalization of World Politics : An Introduction to International Relations / J. Baylis. 7-th ed. Oxford, United Kingdom ; New York : Oxford University Press, 2017. 610 p.
17. International Relations. The Basics. Ed. by Peter Sutch, Juanita Elias. Routledge. New York. 20017.
18. International Relations. Theories and Approaches. Ed. by Robert Jackson, Georg Sorensen. Oxford University Press. Oxford. 2018.

Додаткова:

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства; пер. з англ. К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2018. 109 с.
2. Ветринський І.М. Вплив геополітичних процесів на процес трансформації сучасного світового порядку. Модернізація і безпека розвитку в умовах глобалізації. Збірник наукових праць / За заг. редакцією д. політ. н., проф. Зернецької О.В. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. С. 141-150.
3. Гантінгтон, С. П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку: Пер. з англ. Львів : Кальварія, 2006. 472 с.

4. Герасіна Л. М. (2018). Концепт і тенденції розвитку світового політичного процесу. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2018. Вип. 2(37). С. 8–17.
5. Гірман А.П., Загорулько Я.І., Резуник О.В. Питання співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика». Регіональні студії, 2021. № 27. С. 116-120.
6. Глобальна та національна безпека: словник-довідник / уклад.: Г.П. Ситник, О.І. Пошедін, М.М. Шевченко, С.П. Завгородня, М.Г. Орел; за заг. ред. Г.П.Ситника. К.: НАДУ, 2016. 164 с.
7. Зовнішня політика у постбіполярному світі (аналіз. проблеми. прогнози): Монографія / Наукова редакція д.і.н., проф. С.С. Трояна. К., 2014. 189 с.
8. Їжак О.І., Мерніков Г.І. Сучасна система міжнародних відносин – стан, виклики, загрози, можливі сценарії. Вісник Національної академії наук України. 2019. № 2. С. 3-29.
9. Кузьма О. «М'яка сила» Європейського Союзу в Україні. Міжнародний науковий вісник. 2020. № 2 (22). С. 96-103.
10. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. К.: Заповіт, 2018. 232 с.
11. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. К.: КАЛАМАР, 2017. 268 с.
12. Попович Г. Міжнародна безпека як глобальна проблема сучасності. Міжнародний науковий вісник. 2020. Вип. 2 (22). С. 133–141.
13. Тодоров І. Міжнародна та регіональна безпека в європейських студіях країн Карпатського регіону. Міжнародний науковий вісник. 2022. № 1-2 (25-26). С. 39-49.
14. Шергін, С.О. Політологічний дискурс міжнародних відносин. Освіта регіону. 2011. № 4. С. 278-288.
15. Шергін. С.О. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин. Освіта регіону. 2012. № 1. С. 132-146.
16. Щедрова Г. М. Еволюція наукових підходів у межах політологічного аналізу міжнародних організацій. Гілея. 2017. Вип. 126. С. 427–432
17. Фесенко М. Концептуальна інтерпретація міжнародного та світового порядку. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2014. Вип. 21(2). С. 105-110.
18. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції; пер. з англ. К.: Наш формат, 2018. 576 с.
19. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії; пер. з англ. К. : Наш формат, 2019. 608 с.
20. Ялі М.Х. Поняття та підходи до тлумачення світового порядку. Дослідження світової політики: збірник наукових праць. 2009. Вип. 48. с. 160-171.

21. Brzeziński Z. Ukraina jako stworzenie geopolityczne [Електронний ресурс] 2020. URL: <https://geopolityka.net/ukraina-jako-sworzen-geopolityczny>.
22. Steger M. B. Globalization : A Very Short Introduction 4th ed. Oxford, United Kingdom; New York, USA: Oxford University Press, 2017.
23. Theorizing Foreign Policy in a Globalized World. Ed. by Gunther Hellmann, Knut Erik Jorgesen. Palgrave Macmillan. 2015.
24. Morgenthau, Hans. Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace. Alfred A. Knopf. New York. 2018.
25. Rosenau, James. The Study of World Politics. Routledge. New York. 2016.

14. Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліографічна і реферативна база даних SCOPUS. URL: <http://www.scopus.com/>
2. Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка – <http://www.iir.kiev.ua/>
3. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua>
4. Міністерства освіти і науки України (нормативні документи в галузі освіти і науки). URL: <http://www.mon.gov.ua>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Brookings Institution. URL: <https://www.brookings.edu/>
7. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
8. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
9. European Union (EU). URL: https://europa.eu/european-union/index_en
10. Institute for the Study of War (ISW). URL: <https://www.understandingwar.org/>
11. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL: <https://www.nato.int/>
12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <https://www.oecd.org/>
13. RAND («Research and Development») Corporation. URL: <https://www.rand.org/>
14. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL: <https://www.sipri.org/>
15. The Center for Strategic and International Studies (CSIS) URL : <https://www.csis.org/> 1
16. The Club of Rome. URL: <https://www.clubofrome.org/>
17. United Nations (UN). URL: <https://www.un.org/en/>